

LUTFIY IJODINING JANRLAR TASNIFI VA G'AZALLAR MAZMUNI

Xoliqulova Husniyabonu Hojiakbar qizi

Fan va texnologiyalar universiteti

XTA 7/24-guruh talabasi

Annotatsiya: Lutfiy (XIV-XV asrlar) o'zbek adabiyotining eng yirik shoirlaridan biri bo'lib, uning ijodi o'z davrining ma'naviy va falsafiy muammolarini yoritgan. Uning g'azallari, nafaqat sevgi va ishqning ilohiy mohiyatini, balki insonning hayot va ma'naviy o'sish yo'lidagi izlanishlarini ham tasvirlaydi. Lutfiy ijodi asosida yirik adabiy tadqiqotlar olib borilgan bo'lib, uning g'azallari janr va mazmuni jihatidan boy va turli xil ma'nolarni o'z ichiga oladi. Ushbu maqolada Lutfiy ijodining janrlar tasnifi va g'azallarining mazmuni haqida so'z yuritiladi.

Kalit so'zlar: g'azal, qasida, ruboiy, muqaddima, sevgi va ishq, falsafiy va diniy g'oyalar, tabiat va go'zallik, ijtimoiy masalalar.

Lutfiy Ijodining Janrlar Tasnifi Lutfiy ijodida asosan quyidagi janrlar ko'zga tashlanadi:

1. G'azal: Lutfiy asarlari orasida eng keng tarqalgan janr g'azaldir. U o'z g'azallarida muhabbat, ishq va ma'naviy yuksalish kabi masalalarni muhokama etadi. G'azallarida ko'pincha tasavvufiy g'oyalar, sevgining ilohiy jihatlari va insonning ichki dunyosiga yo'naltirilgan savollar yoritiladi.

2. Qasida: Lutfiy ba'zan qasida janrida ham ijod qilgan. Qasidalari, asosan, ma'naviy va falsafiy mazmundagi o'ylarni, shoiri shaxsiy qarashlarini ifodalashga qaratilgan. Bu janrda, o'ziga xos tarzda, adabiy va axloqiy masalalar o'rganilgan.

3. Ruboiy: Lutfiy ruboiy janrida ham asarlar yaratgan. Ularning mazmuni ko'pincha falsafiy va hayotiy masalalar haqida bo'lib, qisqa, lekin teran fikrlar bilan o'zgacha tasvirlarni yaratadi.

4. Muqaddima (Prolog): Lutfiy ba'zan o'z asarlariga muqaddimalar yozgan, unda adabiy, falsafiy va diniy mavzularni bayon etib, o'quvchini asar mazmuniga tayyorlaydi.

Lutfiy G'azallarining Mazmuni Lutfiy g'azallarida turli xil masalalar o'z aksini topgan:

1. Sevgi va Ishq: Lutfiy g'azallarida sevgi va ishq mavzusi asosiy o'rin tutadi. U sevgi tushunchasini faqat insonlar o'rtasidagi munosabat bilan cheklamaydi, balki bu jarayonni ilohiy, tasavvufiy nuqtai nazardan ham yoritadi. Unga ko'ra, sevgi – bu insonning ilohiy olamga bo'lgan muhabbati va bu orqali ma'naviy yuksalishga erishishdir. Sevgi, Lutfiy uchun, bir tomondan, insonni o'z ichki olamini anglashga chorlaydigan, ikkinchi tomondan, Allohga bo'lgan muhabbatdir.

2. Falsafiy va Diniy G'oyalar: Lutfiy g'azallarida ko'plab falsafiy va diniy savollar ko'tarilgan. Insonning mavjudligi, uning dunyodagi o'rni, haqiqat va adolat kabi masalalar g'azallarida muhim o'rin tutadi. Shoir, axloqiy to'g'rilik va ruhiy poklanishning zarurligini ta'kidlaydi.

3. Tabiat va Go'zallik: Tabiat g'azallarida Lutfiy, go'zallik va uning inson ruhiga ta'sirini tasvirlaydi. U tabiatning har bir elementi, o'simliklar va hayvonlar orqali insonning ichki dunyosining go'zalligini ifodalaydi.

4. Ijtimoiy Masalalar: Lutfiyning g'azallarida ijtimoiy muammolar, adolat, halollik, adolatli boshqaruv kabi masalalar ham ko'rsatilgan. U shaxsiy va ijtimoiy jihatdan yuksalish uchun axloqiy me'yorlarga amal qilish zarurligini bildiradi.

Xulosa

Lutfiy ijodi o'z davrining eng yirik adabiy yutuqlaridan biri sifatida, o'z g'azallari orqali nafaqat sevgi va ishqning ilohiy mohiyatini, balki insonning axloqiy, falsafiy va ma'naviy o'sishini yoritadi. Uning g'azallari bugungi kunga qadar o'zining chuqur ma'nosi va go'zalligi bilan qadrlanadi.

Foydalanilgan Adabiyotlar

1. Lutfiy, "G'azallar" (Toshkent, 1984): Lutfiyning barcha g'azallari va ularning mazmuni tahlil qilingan
2. Eshonqulov, S. "Lutfiy asarlari" (Toshkent, 1975): Lutfiy ijodi va uning g'azallari mazmuni haqida ilmiy tahlillarni o'z ichiga oladi.
3. Usmonov, T. "O'zbek klassik poeziyasining yirik vakillari" (Toshkent, 1993): Lutfiy va uning o'ziga xos ijodiy yondashuvi haqida.
4. Shayxzodah, B. "Lutfiy va uning davri" (Buxoro, 1990): Lutfiy g'azallarining ma'naviy va falsafiy mazmunini o'rganish.
5. Jami, N., "Sharq shoirlarining ijodiy aloqalari" (Baku, 1999): Lutfiy va boshqa sharq shoirlari o'rtasidagi adabiy aloqalar.
6. Haqqulov, A. "Lutfiy she'riyatining falsafiy poydevori" (Toshkent, 1980): Lutfiyning falsafiy qarashlari va g'azallaridagi tasavvufiy g'oyalar.